

Romlott a bűnözési helyzet Budapesten

Az előző évhez képes több volt a lopás, a betörés, a kocsifeltörés és rablás is 2010-ben, és ezt részben a gazdasági válság okozhatta, derül ki a budapesti rendőrfőkapitány 2010-es évről készült beszámolójából. Tavaly 43 fővárosi rendőr keveredett korrupciós gyanúba, 5-en váltak méltatlanná hivatásukra szolgálaton kívüli magatartásukkal. Egyre több bűnözőt érnek tetten a rendőrök, a gumibot 61 alkalommal került elő.

Nyári ülésén tárgyalta a Fővárosi Közgyűlés a Budapesti Rendőr-főkapitányság 2010-es beszámolóját, melyet Tóth Tamás rendőrfőkapitány készített. „Ez az éves beszámoló egy rendhagyó beszámoló, mivel az általunk használt Enyűbs statisztikai rendszer is szokatlan

adatokkal szembesített minket. A 2010. évben regisztrált bűncselekmények száma a korábbi években tapasztalt csökkenést, illetve stagnálást követően emelkedést mutatott” – olvasható a dokumentumban.

A rendőrfőkapitány szerint ez részben betudha-

tó annak, hogy a gazdasági válság növekedést gerjesztő hatása igazán 2010-ben volt kimutatható. Másrészt az emelkedésben szerepe lehet szerinte a statisztikai rendszer átalakulásának, modernizálásának.

A leggyakoribbak tavaly is a vagyon elleni bűncselekmények voltak, ezek az összes regisztrált bűncselekmény 70 százalékát teszik ki. Csak a kocsilopások száma csökkent, a lopások, lakásbetörések, rablások, kocsifeltörések gyakoribbá váltak. Megszaporodtak a fiatal- és gyermekkorúak sérelmére elkövetett, főként mobiltelefon megszerzésére irányuló rablások is. 2010-ben 3849 személy elleni bűncselekményt követtek el Budapesten, 14 százalékkal többet, mint az előző évben. 78 gyilkosság történt.

Jelentés a korábbi évek bűnügyi helyzetéről és a végrehajtott intézkedésekről

Bevezetés

A társadalmi bűnmegelőzés olyan, a jobb közbiztonság érdekében megvalósuló állami szerepvállalás mellett zajló szakmai és civil mozgalom, amely a társadalom legkülönbözőbb szereplői – központi és helyi kormányzati szervek, települési önkormányzatok, civil szervezetek, egyéb non-profit és for-profit szervezetek, gazdasági szereplők, állampolgárok és közösségek, egyházak – között megvalósuló együttműködésre épül. Működési alapelve a partnerség, amely mind a helyi, területi és központi szervezetek egymás közötti viszonyait, mind pedig a szakmaközi együttműködés szereplőinek kapcsolatát meghatározza. A 115/2003. (X. 28.) országgyűlési határozat (a továbbiakban: országgyűlési határozat) mellékleteként elfogadott társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiája céljainak megvalósítását, valamint a szakma- és ágazatközi együttműködést kibővített tárcaközi szervezetként az Országos Bűnmegelőzési Bizottság koordinálja.

A 2002. év óta hivatalban lévő igazságügyi kormányzat a büntetőpolitikában rendszerszemléletben végrehajtott reformokat valósított meg. A szabadságelvonást nem tartalmazó büntetések körének bővítése, illetve a feltételes szabadság intézménye hatékonyságának növelése érdekében sor került a pártfogó felügyelői rendszer reformjára. A bűncselekmények áldozatainak segítése és védelme, illetve a viktimizáció megelőzése érdekében a kormányzat létrehozta az állami áldozatsegítő szolgálatot. A helyreállító igazságszolgáltatás céljai, valamint a sértettek fokozottabb érdekérvényesítése céljából a büntetőeljárás törvény módosításával két éve működik a büntetőjogi mediáció intézménye. E normatív reformokkal párhuzamosan 2006-ban felállt az Igazságügyi Hivatal, amely egységes szervezetben látja el a pártfogó felügyelői szolgálat, valamint az áldozatsegítő és jogi segítség-

nyújtó szolgálat feladatait, továbbá közreműködik a büntetőjogi mediáció végrehajtásában.

Az igazságügyi kormányzat elkötelezett a további reformok előkészítésében és végrehajtásában. Elkészült az új büntetés-végrehajtási kódex első tervezete és az új büntető törvénykönyv általános részét módosító normaszöveg-tervezet. Megkezdődött a bűnügyi statisztika megújítása és egységesítése is. A bűnügyi statisztika megújításának első lépéseként elkészült és 2009 januárjától hatályba lépett az egységes nyomozható-sági és ügyészégi bűnügyi statisztika adatlapjairól, a kitöltési kódszótárakról és a kitöltési szabályzatról szóló tájékoztató. Még ebben a ciklusban működni fog a szabálysértési nyilvántartás. Az országgyűlési határozat 3. pontja értelmében a Kormány a társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiája és a cselekvési program végrehajtásáról két évente tájékoztatást ad az Országgyűlésnek. Jelen tájékoztató bemutatja a bűnözési helyzet változásait és legújabb kihívásait, prioritásonként értékeli a közösségi bűnmegelőzés 2007-ben és 2008-ban megvalósult eredményeit.

A bűnözési helyzet változásai és legújabb kihívásai

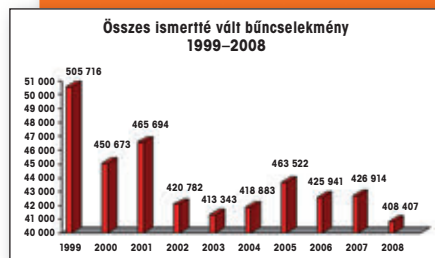
A jelentés I. fejezete bemutatja a 1999. és 2008. közötti tízéves időtartam bűnözésének trendjét, prezentálja és interpretálja a változásokat és azok okait. A jelentés a bűnözés jelenségén belül első sorban a volumenét tekintve legjelentősebb vagyon elleni bűnözéssel – azon belül is a ki-

emelt vagyon elleni bűncselekményekkel –, továbbá az erőszakos, a garázda és a közterületi bűnözéssel foglalkozik. A Társadalmi Bűnmegelőzés Nemzeti Stratégiája prioritásaira figyelemmel a jelentés kitér a sértettek vonatkozó adatokra, valamint bemutatja a gyermek- és fiatalkorúak, továbbá a külföldiek bűnelkövetésére és áldozatává válására jellemző adatokat. (1. ábra)

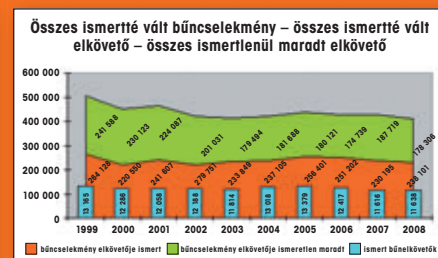
■ **Az össz-bűnözés** – 2008-ban 408 407 bűncselekmény vált ismertté. A jelentéssel érintett időtartam számadatai szerint az ismertté vált hazai bűnözés az 1980-as évek második felében felgyorsult, majd a rendszerváltozás utáni robbanásszerű növekedést követően stabilizálódott. Az ismertté vált bűnözés évi volumene ugyan jelentős mértékben meghaladja a rendszerváltozást megelőző időszak bűnözését, ám 200 000 bűncselekménnyel alatta marad az 1990-es évek csúcshatárainak. A most már tíz éve folyamatos csökkenés, illetve az utóbbi öt év ingadozása azt jelzi, hogy új egyensúlyi szint alakult ki. Az ezredforduló körüli magyar társadalom bűnözése már hasonló méretű és szerkezetű, mint a hagyományos nyugat európai demokráciák bűnözése. A piaci társadalom sajátosságaival rendelkezik. (2. ábra)

Ha csak az ismertté vált bűncselekmények alakulását követjük, akkor arra a következtetésre juthatunk, hogy a magyar társadalom túl van a rendszerváltozást kísérő-követő anómiás jelenségek okozta sokkhatáson. Az erkölcsi értékváltság jellemzői között azonban a bűnözésen túl jelentős faktorok még az alkoholizmus, a kábítószer-használat, az öngyilkosság, a nem öröklött pszichiátriai betegségek és a kriminális szabálysértések alakulása is. Ezen túlmenően azt a tényt is figyelembe kell venni, hogy az ismertté

1. ábra

2. ábra

vált bűnözés nem azonos a bűnözés társadalmi jelenségével. Az utóbbi, a látenciában maradt bűncselekmények mennyisége – bizonyos bűnözési formák, illetve meghatározott bűncselekmények esetében jelentős mértékben – meghaladja a bűnözési statisztikák adatait. Összességében tehát az ismertté vált bűnözés volumenéről nem vonhatunk le messzemenő következtetéseket a társadalom erkölcsi állapotáról. Azonban az állam bűnözést kontrolláló és kezelő beavatkozásai kizárólag az ismertté vált bűnözésre reagálhatnak.

Az össz-bűnözés volumenét és az ismertté vált bűnelkövetőket egymásra vetítő fenti diagramban jól körvonalazódik az, hogy a hazai bűnüldöző és büntető igazságszolgáltatási alrendszerek hosszabb idő óta évi átlagban mintegy 200 000 ismertté vált bűncselekmény elkövetőjét nem tudják felderíteni. Vagyis a bűnözés társadalmi jelenségének tényleges terjedelmétől függetlenül az erre hivatott állami szervezetek kapacitáskorlátai egyre inkább állandósuló határt szabnak az állam büntetőjogi igénye érvényesítésének. Ez a kapacitáskorlát ugyanakkor a bűncselekmény következtében elszenvedett sérelem állami orvoslásának is korlátja. **(3. ábra)**

■ **Vagyon elleni bűnözés** – Az utóbbi húsz évben az össz-bűnözésen belül a vagyon elleni bűnözés aránya a legmagasabb, ugyanakkor az arányszám közel sem változatlan. A 90-es évek legelején az össz-bűnözés több mint 80 százalékát a vagyon elleni bűncselekmények tették ki és ez az arány az évtized végéig mindössze 5 százalékkal csökkent. Ez a tendencia az utóbbi évtizedben felgyorsult. 1999-ben 70 százalék volt a vagyon elleni bűnözés aránya, majd 2006-ban – folyamatos csökkenést követően – 61,1 százalékra esett vissza. A vagyon elleni bűncselekmények aránya a 2008. évben az összes bűncselekmény 64 százalékát tette ki. A vagyon elleni bűnözés volumene és trendje az össz-bűnözéshez hasonló pályát írt le. 1987-ben 61,7 százalék volt, 1991-ben 81 százalék, majd visszaesett 61,1 százalékra. A piaci társadalom megteremtésének időszakában jelentékeny mértékben megnőtt a polgárok magán- és személyi tulajdonában lévő vagyon mennyisége és értéke. Ez a piaci kockázattal járó motívumoknak megfelelően jelentős bűnelkövetői aktivitást váltott ki, majd késleltetve ugyan, de a védekező mechanizmusok működését is kiváltotta.

A vagyon elleni bűnözés jelenségéhez hozzátartoznak a vagyon elleni szabálysértések is. Az utóbbi évtizedben két ízben is jelentős dekrimi-

Sokkal több a betörés

Magyarországon, mint egy éve

Brutálisan emelkedett a felderítetlen bűnesetek aránya, csak betörésből

18 százalékkal van több, mint 2009-ben. A fővárostól Somogy vette át a primet.

A legfrissebb, 2010-es bűnözési statisztikából egyelőre nem érződik, hogy sikerült volna javítani a közbiztonságon. Kifejezetten romlott a bűnözési helyzet tavaly, derül ki a Legfőbb Ügyészség honlapján a napokban közzétett statisztikai tájékoztató adataiból.

2009-hez képest 13,5 százalékkal – 394 034-ről 447 186-ra – nőtt 2010-ben a regisztrált közvédelmi bűncselekmények száma. Jóval több volt a felderítetlenül maradt elkövetőjű bűncselekmény is, az előző évhez képest 21,1 százalékkal több nyomozás fejeződött be így, összesen 221 194.

A leggyakoribbaknak számító vagyon elleni bűncselekmények száma 8 százalékkal emelkedett, a betöréses lopások ezen belül még jobban elszaporodtak, 2009-hez képest 17,4 százalékkal több betörés volt tavaly. A vagyon elleni bűncselekményekkel okozott kár 2010-ben közel 140 milliárd forint volt, míg egy évvel korábban csak 101,6 milliárd. A kábítószerrel visszaélések számában 20, a garázdaságokéban 27,9 százalékos növekedés volt. A gazdasági bűncselekmények is gyakoribbak voltak, 26,1 százalékkal nőtt a számuk az előző évhez képest. Szándékos súlyos testi sértés 10,8 százalékkal többször fordult elő.

Csökkenést mértek ugyanakkor a korrupciós bűncselekmények terén, a 2009-es 963 helyett csak 481 ilyen eset jutott a hatóságok tudomására. A látencia óriási, az elmúlt húsz év átlagában a korrupciós bűncselekmények az összes regisztrált bűncselekménynek csupán 0,2 százalékát teszik ki.

A szándékos és az erős felindulásban elkövetett emberölések száma az utóbbi öt évben folyamatosan csökkent, ez a tendencia 2010-ben is folytatódott, tavaly 133 ilyen gyilkosságot követtek el.

A visszaesők elrettentésére szánt három dobás törvény hatása sem igazán érezhető egyelőre a 2010-es bűnözési számokon. A tavaly regisztrált 122 529 bűnelkövető 27,8 százaléka volt büntetett előéletű, 10,9 százaléka vissza-

eső. A visszaesők, akiket a statisztikai tájékoztató a bűnözők legveszélyesebb csoportjának nevez, száma nem csökkent látványosan (13 517 helyett 13 306).

A fiatalok bűnelkövetők száma 12,1 százalékkal nőtt 2009 óta, és míg a gyermekkorú elkövetők száma az előző években csökkenő tendenciát mutatott, 2010-re ez is emelkedett kissé, 2573-ról 2607-re. A 100 ezer lakosra jutó bűncselekmények száma alapján a legfertőzöttebb megyék Somogy, Hajdú-Bihar, Csongrád és Fejér.

nalizáció zajlott le a Büntető törvénykönyv vagyon elleni bűncselekményeket szabályozó fejezetében. A vagyon elleni cselekmények bűncselekményi alakzatainak elkövetési értékhatára előbb 10 000 forintra emelkedett, majd 20 000 forintra nőtt. Ez a két dekriminalizációs hullám a viszonylag kis értékű szükségletkielégítő vagyon elleni bűnözés jelentős részét a szabálysértések közé szorította. Így viszont már az a hipotézis tűnik védhetőbbnek, hogy a bűnözési statisztikákban továbbra is megjelenő vagyon elleni bűnözés – akárcsak a korábbi értékhatárok által tükrözött korszakokban – jellemzően a nagyobb értékű ingó vagyontárgyakat fenyegeti. Ezzel szemben a továbbra is tömegesnek tekinthető kisebb súlyú vagyon elleni bűnözés nagyobb része a tulajdon elleni szabálysértések között jelenik meg. Ennek a jellegében továbbra is kriminálisnak minősülő jelenségnek a mérése azonban nem egzak, ugyanis hiányzik az egységes szabálysértési nyilvántartás. Másrészt a dekriminalizáció egyszersmind gyengíti a sértettek/áldozatok érdekérvényesítési pozícióját, hiszen a szabálysértési jogterület sokkal kevésbé biztosítja a garanciát és a védelmet, mint a büntetőjogi terület.

■ **Lopás** – A vagyon elleni bűnözés szerkezetén belül is jelentős módosulások zajlottak le. A leg-

nagyobb hányada azonban továbbra is lopás, amely nagyjából az összes vagyon elleni bűncselekmény felét teszi ki. A lopásokon belül a polgárokat az ún. betöréses lopások – ezen belül is leginkább a lakásbetörések – és a gépjárműlopások – különösen a személygépkocsira elkövetett lopások – száma és alakulása érinti érzékenyen. A jelentés ezeken túlmenően röviden tárgyalja a zsebtolvajlások alakulását is.

■ **Lakásbetörés** – Míg a lakásbetörések száma a 2003. évet követően hullámozó tendenciát mutat, addig a lopáshoz viszonyított arányuk 2007-ig egyenletesen 13 százalék volt. A múlt évben tapasztalt emelkedésnek köszönhetően ez az arány 15 százalékra nőtt. A lakásbetörések számában az utóbbi két évben tapasztalható emelkedés ellenére elmondható, hogy a vizsgált időszak elejéhez viszonyított csökkenés mögött a lakások és egyéb helyiségek védelmét szolgáló biztonsági berendezések terjedését és minőségének javulását kell keressük. A nem lakás célú ingatlanokra elkövetett betöréses lopások számának csökkenésében a privát biztonsági piacon igénybe vehető objektum- és vagyonvédelmi szolgáltatók hasonló felfutása is szerepet játszott.

K. Z.

3. ábra

